

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра політології та публічного управління

ФІЛОСОФІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ НАУКИ

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента
підготовки здобувачів
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності 052 Політологія
освітньо-наукової програми
«Інституційні зміни процесів демократичної трансформації
в Україні»

Луцьк – 2022

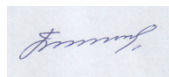
Силабус освітнього компонента «Філософія та методології науки» підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 052 Політологія, за освітньо-науковою програмою «Інституційні зміни процесів демократичної трансформації в Україні».

Розробник: Борейко Ю. Г., професор кафедри політології та публічного управління, доктор філософських наук, доцент.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри політології та публічного управління, протокол № 1 від 29 серпня 2022 р.

Погоджено

Гарант освітньо-наукової програми:

проф. Бортніков В. І.

Завідувач кафедри:

проф. О. Б. Ярош

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-наукова програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Очна (денна та вечірня) форми навчання	05 Соціальні та поведінкові науки, 052 Політологія, «Інституційні зміни процесів демократичної в Україні», третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти	Нормативна
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання – 1
		Семестр – 1, 2
		Лекції – 46 год.
ІНДЗ: немає		Семінарські – 20 год.
		Самостійна робота 74 год.
		Консультації – 10 год.
		Форма контролю: залік, іспит
Мова навчання: українська		

II. Інформація про викладача

Викладач	Борейко Юрій Григорович
Науковий ступінь	доктор філософських наук
Вчене звання	доцент
Посада	професор кафедри політології та публічного управління
Профайл	https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/Борейко_Юрій_Григорович
Телефон	+380990771753
e-mail	Boreyko.Yuriy@vnu.edu.ua
Дні занять	http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700
Консультації	Очні консультації: щосереди о 15.00-16.20 аудиторія D-104

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу

Силабус освітнього компонента «Філософія та методологія науки» складено відповідно до освітньо-наукової програми підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти «Інституційні зміни процесів демократичної трансформації в Україні». Силабус містить два змістових модулі: 1. Наука в контексті соціокультурного розвитку людства. 2. Методологічна складова науки.

Вивчення освітнього компонента «Філософія та методологія науки» здійснюється протягом першого і другого семестрів. Освітній компонент є нормативним і розрахований для здобувачів денної та вечірньої форм навчання. Предметом вивчення освітнього компонента є теоретико-методологічні засади феномену науки.

Засвоєння навчального матеріалу передбачає розуміння феномену пізнавальної діяльності людини, специфіки та форм наукового пізнання, фундаментальних понять і методологічних засад філософії пізнання на основі дотримання принципів об'єктивності, толерантності, світоглядного плюралізму.

2. Пререквізити: базові знання першого та другого рівнів освіти.

Постреквізити: Педагогічні основи професійно-комунікативної компетентності; Особливості становлення і розвитку демократичних інститутів

в Україні; Політичні партії у процесах демократичної трансформації в Україні;
Педагогічна практика; підготовка та захист кандидатської дисертації.

3. Мета і завдання освітнього компонента

Мета – засвоєння теоретично-методологічних та філософських учень, які визначають стан, структуру і перспективи розвитку сучасної науки, формування навичок оперування категоріально-понятійним апаратом та засвоєння вихідних засад науково-пізнавальної діяльності.

Завдання:

- обґрунтування необхідності підвищення значущості наукового знання за умов ускладнення соціально-цивілізаційних процесів у сучасному суспільстві;
- характеристика науки як соціально-історичного явища;
- вивчення соціальних, організаційних, моральних та особистісно-екзистенціальних аспектів науки і наукової діяльності;
- з'ясування сутності методів наукового пізнання на різних рівнях функціонування науки;
- аналіз найавторитетніших методологічних проектів науки ХХ ст.;
- розкриття проблем якісної оцінки наукового знання – критеріїв, еталонів та ідеалів науки.

4. Результати навчання (компетентності)

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність кваліфіковано здійснювати науковий пошук у галузі політичних досліджень з використанням усього багатства джерел інформації.

ЗК 3. Здатність до самокритики, креативності, генерування нових ідей і підходів у науковій та професійній діяльності.

ЗК 5. Здатність планувати та організовувати наукову діяльність, проводити ґрунтовні дослідження, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Фахові компетентності:

ФК1. Поглиблене знання теоретико-методологічних засад політичної науки, порівняльної та прикладної політології, володіння понятійним та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної світової політичної науки.

ФК2. Здатність до застосування широкого спектру політологічних знань до аналізу політичних процесів в окремих країнах та регіонах відповідно до певного історичного або сучасного контексту.

ФК7. Здатність розробляти та виконувати комплексні політологічні дослідження, управляти проектами, презентувати результати наукових досліджень у формах різного рівня складності, включно аудіовізуальні.

ФК8. Здатність фахово викладати політологічні дисципліни на відповідному рівні зазначеної освітньої кваліфікації.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					Форма контролю/ бали
	Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ. (сем.)	Конс.	Самост.	
Змістовий модуль 1. Наука в контексті соціокультурного розвитку людства						
Тема 1. Філософія	18	4	2	1	7	ДС/20

та методологія науки: загальне окреслення і проблемне поле						
Тема 2. Наука як соціально-історичне явище	18	4	2	1	8	ДС/20
Тема 3. Особливості історичного розвитку науки	20	6	2	1	7	ДС/20
Тема 4. Соціальні, організаційні, моральні та особистісно-екзистенціальні аспекти науки і наукової діяльності	18	6	2	1	7	ДС/20
Тема 5. Наука в епоху інформаційного суспільства	18	4	2	1	8	ДС/20
Разом за змістовим модулем 1	92	24	10	5	37	100 балів
Змістовий модуль 2. Методологічна складова науки						
Тема 6. Методологічна складова науки: метод – методологія – методика	18	4	2	1	7	ДС/8
Тема 7. Загальнонаукова методологія та її принципи	18	4	2	1	8	ДС/8
Тема 8. Методологічні проекти науки ХХ ст.	20	6	2	1	7	ДС/8
Тема 9. Основні методи наукового пізнання на різних рівнях функціонування науки	16	4	2	1	7	ДС/8
Тема 10. Проблема якісної оцінки наукового знання: критерії, еталони та ідеали науки	16	4	2	1	8	ДС/8
Разом за змістовим модулем 2	88	22	10	5	37	40 балів
Модульна контрольна робота						60 балів
Усього годин	150	46	20	10	74	

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Тема 1. Філософія та методологія	Філософсько-методологічні підходи до
----------------------------------	--------------------------------------

науки: загальне окреслення та проблемне поле	визначення науки. Позитивізм. Соціологічний та культурологічний підходи.
Тема 2. Наука як соціально-історичне явище	Наука як генерація нового знання Наука як сфера духовної культури. Соціальний статус науки.
Тема 3. Особливості історичного розвитку науки	Переднаука як феномен традиційних культур. Наука в середньовічному суспільстві. Формування науки Нового часу.
Тема 4. Соціальні, організаційні, моральні та особистісно-екзистенціальні аспекти науки і наукової діяльності	Особистість в науці. Наукова діяльність ученого як професія. Моральний кодекс науковця.
Тема 5. Наука в епоху інформаційного суспільства	Науковий етос за Р. Мертоном. Принципи етосу науки. Наука і держава.
Тема 6. Методологічна складова науки: метод – методологія – методика	Емпіричне пізнання в розвитку сучасної науки. Науковий факт та проблеми його осмислення. Співвідношення методу, методології та методики.
Тема 7. Загальнонаукова методологія та її принципи	Термінологічний підхід. Системно-діяльнісний підхід. Культурологічний підхід.
Тема 8. Методологічні проекти науки ХХ ст.	Концепція розвитку знань Т. Куна. Методологічний анархізм П. Фейєрабенда. Еволюційна модель С. Тулміна.
Тема 9. Методи наукового пізнання на різних рівнях функціонування науки	Основні види пізнання. Мова науки. Суб'єкт і об'єкт наукового пізнання.
Тема 10. Проблема якісної оцінки наукового знання: критерії, еталони та ідеали науки	Істина і знання. Істина і цінності. Істина і віра.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти:

здобувач має відвідувати лекції та практичні заняття. Пропущені без поважних причин заняття потрібно відпрацювати у формі: підготовки конспектів лекції, опитування за темою практичного заняття.

Політика щодо академічної доброчесності:

усі завдання здобувач має виконувати самостійно.

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

у випадку пропуску лекції без поважної причини здобувач готує конспект до наступного практичного заняття. До закінчення вивчення модуля здобувач має відпрацювати усі практичні заняття.

V. Підсумковий контроль

Формами підсумкового семестрового контролю є залік та іспит.

Залік передбачає оцінювання знань здобувачів освіти під час поточного контролю за результатами виконання семінарських занять.

Складання іспиту передбачає отримання підсумкової оцінки, яка є сумою поточних балів та підсумкового контролю.

Якщо протягом семестру здобувач набрав 75 і більше балів, він може отримати іспит не складаючи його.

У випадку незадовільної підсумкової оцінки або за бажанням підвищити свій результат здобувач складає іспит, на якому враховуються поточні та отримані на іспиті бали.

VI. Шкала оцінювання

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з формою контролю - іспит

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з формою контролю - залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Література

1. Дротенко Л. Г. Філософія наукового пізнання: навч. посіб. Київ, 2010. 224 с.
2. Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукових досліджень. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 202 с.
3. Жигилій Н. В. Філософія науки і техніки. Полтава: ПНТУ, 2006. 106 с.
4. Іщенко М. П. Філософія науки: питання теорії і методології: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: УБС НБУ, 2010. 444 с.
5. Карамішева Н. В. Евристика: навч. посіб. Львів: ПАІС, 2013. 272 с.

6. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Професіонал, 2004. 208 с.
7. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Київ: Кондор, 2006. 206 с.
8. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. В. С. Антонюк, Л. Г. Полонський, В. І. Аверченков, Ю. А. Малахов. Київ: НТУУ «КПІ», 2015. 276 с.
9. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб.; за ред. І. С. Добронравової, О. В. Руденко. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.
10. Петрушенко В. Епістемологія як філософська теорія знання. Львів: Вид-во Держ. ун-ту «Львівська політехніка», 2000. 296 с.
11. Петрушенко В. Л. Філософія і методологія науки. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2016. 184 с.
12. Петрушенко В. Л. Філософія (вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії): навч. посіб. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2014. 596 с.
13. Пилипчук М. І. Основи наукових досліджень: підручник. Київ : Знання, 2007. 270 с.
14. Ратников В. С., Макаров З. Ю. Історія і філософія науки. Хрестоматія: навч. посіб. Вінниця: Нова книга, 2009. 416 с.
15. Семенюк Е., Мельник В. Філософія сучасної науки і техніки. Вид. 2-ге, випр. та допов. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 306 с.
16. Синиця А. С. Аналітична філософія: монографія. Львів: ЛДУФК, 2013. 304 с.
17. Стеченко Д. М., Чмир О. С. Методологія наукових досліджень: підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Знання, 2007. 317 с.
18. Філософія і методологія науки: курс лекцій. Харків: Нац. ун-т цивільного захисту України, 2012. 150 с.
19. Losee John. A Historical Introduction to the Philosophy of Science. Fourth edition. New York: Oxford University Press, 2001. 314 p.
20. Samir Okasha. Philosophy of Science. A Very Short Introduction. Oxford, 2002. 69 p.

Інтернет-ресурси

1. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. Ред. від 05.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
  2. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII. Ред. від 15.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
  3. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26 листопада 2015 р. № 848- VIII. Ред. від 06.04.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>.
  4. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11 липня 2001 р. № 2623-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text>.
  5. Про інноваційну діяльність: Закон України від 4 липня 2002 р. № 40-IV. Ред. від 12.04.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>.
  6. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 8 вересня 2011 р. № 3715-VI. Ред. від 08.06.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text>.
- ...
1. Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України. URL: <https://filosof.com.ua/>.
  2. Кафедра філософії та методології науки філософського факультету КНУ ім. Тараса Шевченка. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua>.

3. Філософська енциклопедія Стенфордського університету. URL: <http://plato.stanford.edu>.
4. Філософський факультет ЛНУ ім. Івана Франка. URL: <https://filos.lnu.edu.ua/>.